

Demokratisering av økonomi og teknologi

Demokratisering av økonomi og teknologi

1 Teknoføydalismens tidsalder	2
2 Makt over kapitalen	4
2.1 Skatteparadis	4
2.2 Land-for-land-rapportering	5
2.3 Enhetlig skattelegging	6
2.4 Dataskatt	7
2.5 Digital økonomisk vold	7
3 KI i arbeidslivet	9
4 Den digitale hverdagen	11
4.1 Digital suverenitet	12
4.2 Digital kompetanse og digitalt utenforskap	13
4.3 Teknologi, kritisk tenking og desinformasjon	14
4.4 Teknologi og avhengighet	16
4.5 Overvåkningsbasert reklame og personvern	17
4.6 Teknologi og psykisk helse	18
5 Antifascisme	20
5.1 Sadopopulisme	20
5.2 Algoritmer som splitter	21
5.3 Retten til tredjerom	22
5.4 Til kamp, kamerater!	23
6 Digital vold	23
6.1 KI reproducerer undertrykkelse	24
6.2 Porno, fetisjisering og kvinnehat	25
6.3 Digital prostitusjon og kvinneundertrykkelse	26
6.4 Seksualitetsundervisning	27
6.5 Internettets kvinnefiendtlige trender	28
6.6 Teknologi som krigsvåpen	29
7 Teknologien og økonomiens rovdrift på klima, miljø og det globale sør	30
7.1 Råvarekolonialisme	30
7.2 KI i et klima- og miljøperspektiv	31
7.3 Grønn kolonialisme	33
7.4 Planlagt forelding	33

1 Teknoføydalismens tidsalder

Vi befinner oss i en brytningstid økonomisk og politisk. Verden og de systemene vi er vant til er i endring, og en ny form for digital kapitalisme, der teknoføydalistene rår, er i fremvekst. Teknoføydalisme er en samfunnsendring vi går inn i hvor teknogigantene overtar de gamle kapitalistiske maktstrukturer, og hersker over forbrukere via internett. Store teknologiske plattformer opptre som digitale utleiere, kontrollerer tilgangen til essensielle nettbaserte rom og utvinner verdi fra brukere gjennom data og oppmerksomhet istedenfor tradisjonelle markedsutvekslinger. Arbeiderklassen blir digitale bønder som betaler noen få styrtrike menn, som eier tilnærmet alt av teknologi, med data og tiden sin. Disse rikingene kaller vi teknoføydalistene. Selv om den digitale kapitalismen opererer innenfor et kapitalistisk rammeverk, har det kommet et skifte der makten er konsentrert på færre hender enn tidligere. Eierklassen sin makt har blitt større, men de som sitter på makten har blitt færre. Den hierarkiske maktstrukturen har alltid eksistert, men den har blitt mye tydeligere nå. Vår data er en dyrebare ressurs, siden 2020 har verdens fem rikeste menn doblet formuen sin, og det har de gjort ved å kapitalisere på vår data. Vårt liv og private valg er ingen salgsvare. Derfor er det helt essensielt at arbeiderklassen tar tilbake makt over denne ressursen, og at vi får en demokratisk forvaltning av dataen vår og den digitale infrastrukturen.

Demokratiet vårt er i oppløsning, og pengemakten står sterkere enn folkemakten. Dette har vært sant lenge, men det siste tiåret viser virkelig hvordan kapitalismens rovdrift prioriterer pengemakten over demokratiske institusjoner. Eierklassens makt blir bare større, mens arbeiderklassens makt blir innskrenket og flyttes lenger og lenger unna. Når den politiske makten flyttes vekk fra demokratiske institusjoner og inn i hendene til en liten samfunnsgruppe blir det vanskeligere for befolkningen å kjenne at de har innflytelse på sitt eget samfunn. Arbeiderklassen blir fremmedgjort fra egen makt og bundet til egen klasse. Eierklassen hersker over oss med hjelp av sadopopulisme. Sadopopulisme er en strategi hvor eierklassen bevisst splitter arbeiderklassen, ved å skape falske fiendebilder som overbeviser arbeiderne om at den nye fienden har skylden istedenfor eierklassen. Dette kommer blant annet til uttrykk når man bevisst bygger ned velferdsstaten og gjør folks økonomi dårligere, men legger skylden på innvandrere og andre minoriteter. Dette gir grobunn for ekstremisme; algoritmer og digitale ekkokamre forsterker dette. Man setter opp syndebukker, og splitter arbeiderklassen for å skape en falsk følelse av fellesskap mellom arbeiderne og eierne, så arbeiderklassen ikke skal forene seg og ta makt over produksjonsmidlene.

Vi trenger en teknologi på arbeiderklassens premisser. Dagens digitale marked er altfor monopolisert, og gir dermed for mye makt til plattformeierne. Vi er påkrevd å være pålogget flere plattformer, som sprer dataen vår bredt. Dette tillater teknoføydalistene å selge dataen vår uten at vi har noen reell sjanse til å stanse dem. I tillegg er arbeiderklassen

fanget i såkalte lock-in-effekter, også kalt kundelåsing, som gir betydelige omkostninger ved å skifte produkt når man først har begynt å bruke et annet. Dette gjør oss avhengige av enkelte leverandører for produkter og tjenester, og hindrer oss å bytte leverandør uten å måtte ta substansielle byttekostnader. For eksempel blir det vanskelig for brukere å bytte fra Apple-produkter til Android og omvendt, dette tvinger brukerne til å akseptere prisen av nye produkter fordi man er fanget. Dette er ikke kun tilfelle for privatpersoner, men også for selskaper, kommuner og stater, noe som forsterker teknoføydalistenes makt. For å flytte makten tilbake til forbrukerne er det viktig at informasjon og data kan overføres på tvers av ulike leverandørers tjenester. Dette kalles interoperabilitet. En forutsetning for økt interoperabilitet er at data blir oppbevart på lik måte og kan overføres til andre tjenester ved behov, derfor vil SU jobbe for innføring av standardformater på hvordan viktig personlig data som meldingslogger og kontaktlister skal lagres og eksporteres.

I tillegg til kundelåsing er det å hindre muligheten for å endre programvaren på teknologiske produkter et verktøy som blir brukt for å gjøre oss avhengige av enkeltleverandører. Når man kjøper et produkt eier man bare det fysiske produktet, og ikke programvaren det kjører på. Selskapene forbyr såkalt jailbreaking, altså forbyr de forbrukeren å tilpasse programvaren. Hadde jailbreaking vært lov, kunne man for eksempel fått en skriver til å bruke alle typer blekk. Uten denne muligheten kan den samme skriveren være begrenset til blekket levert av produsenten, og produsenten kan dermed selge blekket til blodpris uten å slite med salget. For å begrense teknoføydalistenes makt er det viktig å jobbe for økt eierskap til programvaren på produkter man kjøper, slik at man som forbruker i større grad kan tilpasse produktet til eget behov.

I det siste har vi sett en fremvekst av generativ KI. Dette er en form for kunstig intelligens som kan generere innhold som tekst, bilder og musikk. Generativ KI har blitt implementert inn i flere og flere av våre dagligdagse verktøy som søkemotorer, eposten vår og mobilene våre. KI blir trent opp på allerede eksisterende materiale, og dette gjenspeiles i sluttproduktet. For eksempel har undersøkelser vist at COMPAS, et risikovurderingsverktøy som har blitt brukt i USA av politi og domstoler for å forutsi sannsynligheten for at kriminelle vil begå nye lovbrudd, har en rasistisk skjevhet. Rasifiserte tiltalte hadde nesten dobbel så stor sannsynlighet som ikke-rasifiserte for å bli feilklassifisert som høyrisiko. Vi lever i et patriarkalsk, kapitalistisk og rasistisk samfunn. Disse strukturene smitter over i stoffet man trener KI på, og resultatet man får fra KI blir da diskriminerende uten at noen mennesker må stå ansvarlig for sluttresultatet.

Selskapene som lager disse modellene ønsker at vi skal fortsette å bruke produktet deres, dette påvirker også hvilke svar man får av KI-modellen. For eksempel vil KI-modellen ofte være enig med brukeren selv om brukeren tar feil, eller at KI-modellen kommer med feilaktige svar i fraværet av kunnskap - dette kaller vi KI-hallusinasjoner. Vi kan heller ikke ignorere de store miljøkonsekvensene ved KI. For å kunne operere funksjonelt trenger KI

store mengder vann. 1 av 4 personer i verden har ikke tilgang til trygge drikkevannskilder. Vannkrisen kommer først og fremst til å ramme varme land, med tørke og ørkenområder, særlig i det globale sør. KI blir da et verktøy utviklet av det globale nord for det globale nord, mens det globale sør blir nødt til å ta miljøkonsekvensene av det. KI er i dag utviklet av teknoføydalistene for å komme dem til gode. Selv om det finnes noen positive aspekter ved KI som kan komme arbeiderne til gode, er det ikke sånn KI fungerer i dag.

Vi selger arbeidskraften vår til eierklassen, men den nye digitale kapitalismen gjør at vi også selger fritiden vår til eierklassen. Vår digitale tilværelse har blitt nok et middel for profitt og utnyttelse. Fritiden vår blir kapitalisert på, de digitale plattformene innskrenker ytringsfriheten vår og vi er under konstant overvåkning. Arbeiderklassens ufrihet har blitt mer abstrakt i vår digitale verden, men vi er fortsatt like ufrie. Det er helt essensielt at vi som sosialister jobber for å frigjøre oss selv fra systemene, fra undertrykkelse og fra det digitale tyranniet.

2 Makt over kapitalen

2.1 Offentlig bank

I dag er de fleste bankene i Norge private, og styres av prinsippet om å skape mest mulig profitt. Mens bankene går med rekordoverskudd, betaler folk skyhøye renter. Dette skaper en økonomisk utrygghet som folk er tvunget til å leve med. Derfor ønsker SU å opprette en offentlig bank. Denne skal eies av staten og vil derfor ikke ha det samme målet som private banker om profittmaksimering. Den statlige banken skal konkurrere med det private markedet, med mål om å sikre folk mer økonomisk forutsigbarhet. I en offentlig bank vil investeringer styres etter samfunnsøkonomiske mål. Derfor vil en statlig bank også være gunstig for små og mellomstore bedrifter.

SU krever:

- at det opprettes en statlig eid bank som et alternativ til de private bankene

2.2 Skatteparadis

Skatt gjør det mulig for oss å finansiere velferdsstaten og fellesgoder til befolkningen som det private markedet ikke hadde klart å gjøre på en rettferdig og effektiv måte. Gjennom et rettferdig skattesystem får vi råd til å ha gratis utdanning, gratis helsevesen, gode og trygge veier, rettsvesen, forsvar og mye annet som er med på å gi oss gode liv. Statens plikt til å beskytte innbyggerne sine grunnleggende rettigheter og innbyggerne sin plikt til å finansiere statens oppgaver kalles ofte for samfunnskontrakten. I et demokrati har innbyggerne rett til å påvirke hvilke oppgaver staten tar på seg på vegne av dem. En stat som tar ansvar for fellesskapsløsninger er også nødt til å få inn skatt. Skatt utgjør ofte en

majoritet på statsbudsjettene til stater som har velferdsordninger som pensjon, trygd, helsevesen osv. I Norge utgjør skatter og avgifter mer enn 60% av våre statsbudsjetter. Som grunnregel betaler alle skatt i Norge, og det oppstår skjevhet i systemet når de rikeste og mest privilegerte sniker seg unna dette ansvaret.

Siden 70-tallet har man sett en økning av skatteparadis i verden og her hjemme. Bruk av skatteparadis bygger ned velferden vår og skader fellesskapet. Skatteparadis er kun lønnsomt for de med mest formue. Når de tar mye penger ut av landet som egentlig skulle gått til fellesskapet så ender man opp med å få mindre skatteinntekter, og dermed mindre til velferdsstaten og fellesskapet. Samtidig ser man også at dette er med på å skape en farlig trend man kaller skadelig skattekonkurranse, hvor land senker skattenivået og fjerner regulering for å beholde personer og selskaper med størst formue i landet. Årsaken til dette er å ikke miste en del av statens skatteinntekter. Dette skaper et skifte i politikken og staten fra å være noe som skal komme folk flest til gode, til at politikken blir ført på de aller rikeste sine premisser. Dette har allerede skjedd i mange land verden over, og gjennom debatter om formueskatten ser vi at denne trenden også utarter seg her hjemme.

Et skatteparadis er en stat eller et geografisk område med selvråderett til å bestemme egen skattepolitikk, og tilbyr utlendinger og utenlandske selskaper nullskattevilkår, og et lovverk som hindrer innsyn fra omverdenen. Caymanøyene er kjent som et av de mest notoriske skatteparadisene som legger til rette for skatteunndragelse. Mange norske selskap og milliardærer benytter seg av Caymanøyene for å unngå å betale skatt i Norge. På Ugland House på Grand Cayman er det registrert over 40 000 ulike selskaper og organisasjoner, og flere norske selskaper deler postboks med så mange som 19 000 andre. Mange selskaper registrerer at de har hovedkontoret sitt på Caymanøyene, selv om alle skjønner at man ikke kan ha kontor i en postboks.

Det er vanskelig å kontrollere hvilke skatteinntekter vi går glipp av fordi selskapene bevisst legger opp til hemmelighold, og en forvirrende selskapsstruktur med utallige datterselskap. Dette gjør det vanskelig å følge pengestrømmen. For eksempel har man gjerne et selskap som driver virksomhet i Norge, men så er selskapet egentlig eid av et svensk selskap som igjen er eid av et selskap i Irland som flytter profitten sin til De britiske Jomfruøyer. En slik selskapsstruktur er helt normal, og har gjerne flere ledd som gjør det vanskelig å få innsyn i hvem som er den egentlige eieren, og hvordan profitten flyttes. Dermed unndrar man store mengder skatt. I tillegg driver da disse selskapene med interne transaksjoner og salg av tjenester som flytter profitten ut av høyskattland og pengene ender opp i skatteparadis. Det er lett å vurdere hvor mye produkter koster, men det er vanskeligere å sette verdi på en tjeneste eller for eksempel en logo. Dermed kan bedrifter si at hele overskuddet de har tjent i Norge blir spist opp av løpende utgifter fra de andre selskapene i samme konsern, og flytter pengene, og dermed skatteinntektene, ut av landet. Dette er å stjele fra fellesskapet, derfor vil vi i Sosialistisk Ungdom ha krav om offentlig eierskapsregister. Sånn at man kan

kontrollere hvem som eier et selskap, og hvor næringskjeden slutter. Dette vil gjøre det lettere for oss å kontrollere hvilke skatteinntekter vi mister, og oppdage bruk av skatteparadis.

Sosialistisk Ungdom vil:

- ha krav om offentlig eierskapsregister
- jobbe for å avskaffe alle former for skatteparadis
- øke exit-skatten til 50%, og endre betalingsfristen til 3 år

2.3 Land-for-land-rapportering

Som tidligere nevnt gjør selskapsstrukturene til de store multinasjonale selskapene det vanskelig å forstå hvor hvilke verdier skapes. Dørene er lukket for innsyn fra stater, forbrukere og folk flest. Uten åpenhet er det umulig å stille selskap til ansvar, eller skattelegge dem. Norge kan åpne dørene med land-for-land rapportering (LLR). Dette vil si at alle selskapene må rapportere nøkkeltall for sin aktivitet i alle land de opererer i. For eksempel vil Meta måtte rapportere sine inntekter, utgifter, skatt, salg og antall ansatte i alle landene de har virksomhet. En viktig detalj er at Meta må rapportere for alle land, selv om bare ett land krever LLR, altså kan ett tiltak fra Norge gi hele verden innsyn i store selskapers skatteunngåelse. Jo flere land som innfører LLR, jo flere selskaper er nødt til å rapportere nøkkeltall, og dette gir oss et helhetlig skattebilde. Dette vil gjøre det tydelig om de har flest ansatte og salg i et høyskattland, men alle inntektene sine i et skatteparadis. I løpet av de siste ti årene har noen land innført versjoner av LLR, men ofte kun med krav om at nøkkeltallene er åpne for skattemyndighetene i de enkelte land; da blir det mye mindre effektivt. Oljefondet har også etterspurt at selskapene de investerer i skal publisere LLR frivillig, men det er ikke et krav. Oljefondet er våre felles sparepenger og vi har rett til å se hvor pengene ender opp og om våre penger finansierer skatteflukt. Full åpenhet om selskapers nøkkeltall for myndigheter, medier og vanlige folk er en forutsetning for å flytte makta nærmere folk.

Sosialistisk Ungdom vil:

- innføre land-for-land rapportering i Norge med krav om full åpenhet
- at Oljefondet krever land-for-land-rapportering fra de selskapene det investerer i

2.4 Enhetlig skattelegging

I en global økonomi, med mange multinasjonale selskaper holder det ikke med mange nasjonale skattesystemer. Dette, sammen med manglende åpenhet, gjør skatteflukt vanlig. I Sosialistisk Ungdom mener vi at alle som tjener penger på arbeid og fellesskapets ressurser skal betale tilbake til fellesskapet via skatt. Derfor ønsker vi oss enhetlig skattelegging. Det vil si at hele selskap, for eksempel H&M, skattes som ett, ikke enkeltvis på de mange datterselskapene. Først regner man ut overskuddet til et helt konsern, altså overskuddet til

alle datterselskapene samlet. Derfra fordeler man hvilke stater som har skatterett, og i hvor stor grad. Dette fordeles basert på antall ansatte og salgsinntekter fra landet. Denne informasjonen får man fra for eksempel LLR, altså er enhetlig skattelegging og LLR tiltak som fungerer godt sammen. La oss si at et selskap har 100 millioner kroner i overskudd, og land A har 40% av selskapets ansatte, salgsinntekter og produksjonsmidler, likevel står 0% av overskuddet registrert i land A ettersom dette er et høyskattland. Land B er et skatteparadis og har 0% av selskapets ansatte, salgsinntekter og produksjonsmidler, men 100% av overskuddet står registrert der. Med enhetlig skattelegging får Land A uansett rett til å skatte 40% av overskuddet på 100 millioner kroner uansett hvilket land det står i. Dette sikrer at skatten kommer tilbake til fellesskapet der verdiskapningen og arbeidet faktisk skjer, og gjør bruken av skatteparadis mye mindre attraktiv.

Sosialistisk Ungdom vil:

- jobbe for enhetlig skattelegging

2.5 Dataskatt

Det har vist seg å være ekstra vanskelig å skattelegge de store tek-selskapene ettersom de ikke treffes av ordinære skatteregler som baserer seg på ansatte og salg innad i et land. Det selskapene tjener penger på er oss brukere, våre data og reklame basert på våre data. I Norge i dag får plattformene utnytte data gratis, dette etterlater et tomrom i våre skatteinntekter. Hvis selskapene skal tjene penger på vår data, må noe av omsetningen gå tilbake til fellesskapet. Å innføre en dataskatt, også kjent som digitalskatt, sikrer dette. Da skattes selskapet basert på antall brukere i landet. Det vil si at hvis Norge står for 5% av TikTok sine brukere, skal vi ha rett til å skattlegge 5% av omsetningen. Det vil ikke si at TikTok betaler 5% av omsetningen sin i skatt til Norge, men at 5% av TikTok sin omsetning er skattbar for oss. Befolkningsrike land med mange brukere som gir mye data og informasjon får skatte større deler av omsetningen. Dataskatt trekkes fra omsetningen til et selskap, ikke overskuddet, og må derfor være noe lavere enn andre skatter. Andre land som har innført dataskatt har lagt den på 2-7%. De landene som har innført dataskatt har stort sett hatt en flat skatt, altså alle tekselskaper betaler lik prosentandel uansett omsetning. Vi ønsker oss et samfunn der de som har mest også bidrar mest og vil derfor ha en progressiv dataskatt, altså at prosentandelen er høyere for de selskapene med høyest omsetning. I tillegg bør det finnes en grense for hvor mye et tekselskap kan tjene, og ettersom tekbransjen har enorme konsekvenser for klima og miljø ønsker vi at overskudd over grensen går til klimatiltak, og klimatilpasning i det globale sør.

Sosialistisk Ungdom vil:

- innføre en progressiv dataskatt
- sette en årlig profittgrense på tekigigantene der overskuddet går til klimafinansiering, og klimatilpasning i det globale sør

2.6 Digital økonomisk vold

Det digitale tyranniet har introdusert noen nye arenaer for økonomisk vold.

Spillavhengighet blir en stadig større tendens blant unge menn. Kryptovaluta glamoriserer gambling, gjennom falske narrativer om at det er et lett sjansespill og veien til det gode liv. Aksjer og investeringer blir fremstilt som en slags nødvendighet, dersom man ønsker en trygg personlig økonomi. I virkeligheten ender vanlige folk med å risikere sin egen økonomi, for å gi store bedrifter et sikkerhetsnett og en økonomisk vekst de ikke trenger. Svindel og pyramidespill har fått fotfeste på nett som gjør at de kan ramme mange flere enn de har kunnet før. Utviklingen av blant annet KI har også gjort det vanskeligere å gjenkjenne svindelforsøk. Historien som svindlerne forteller ligner den amerikanske drømmen fra 30-tallet om at hvem som helst kan bli rik, men den brukes nå for utnyttelse på en digitalisert måte.

Kryptovaluta er en digital valuta som er laget for å være et lett omsettelig betalingsmiddel. Kryptovaluta benytter seg av desentralisert kontroll, i motsetning til ordinære valutaer som normalt er under kontroll hos en statsbank. I begynnelsen ble kryptovaluta sett på som en motpol som kunne utfordre de private bankene sitt maktmonopol, men har dessverre utviklet seg til å bli en arena for svindel og kriminalitet. Kryptovaluta er i motsetning til ordinær valuta ikke forsikret av staten, det betyr at hvis selskapet som gir tilgang til din digitale lommebok blir hacket eller går konkurs, har staten ingen forpliktelse å hjelpe deg å få pengene dine tilbake.

Det at krypto er globalt gjør det vanskelig å regulere, og vanskelig å beskytte folk fra svindel. Det gjør også at man går glipp av skattinntekter. Skatteetaten har kartlagt at 70 000 nordmenn eier virtuelle valutaer, men en spørreundersøkelse fra Arcane Research anslår at tallet er nærmere 300 000. I tillegg gir kryptovaluta grobunn for økt kriminalitet, for det blir vanskelig å spore hvor pengene kommer fra. Staten bruker store ressurser på å bekjempe kriminalitet, hvitvasking og terrorfinansiering, herunder pålegges banker m.fl. omfattende krav til å kjenne midlers reelle eiere og overvåke transaksjoner. Sporbarhet er avgjørende for dette. Det er ikke i samfunnets interesse at sporbarhet og myndighetsinnsyn på ordinære betalingsmidler forsvinner. I tillegg bruker kryptovaluta store mengder strøm, det er anslått at Bitcoin bruker mellom 100 og 125 terawattimer (TWh) årlig, og bruker 707 kilowattimer (kWh) per transaksjon. For å putte det i perspektiv, hele Norges strømforbruk ligger på rundt 130-140 TWh i året, og det er beregnet at en liten husholdning bruker omtrent 700 kWh i måneden. Dette er store mengder strøm som forsvinner fra fellesskapet, og brukes lite samfunnsnyttig. I dag er skatten på å ta ut gevinst på krypto 22%, vi ønsker å øke den til 50% som et tiltak for å avskrekke nordmenn for å investere i krypto.

Det eneste trygge motpolen til private banker er å nasjonalisere bankene. Staten tar allerede en stor risiko for å sikre bankers drift, ved å nasjonalisere bankene kan vi sørge for

at alle pengene i en bank kommer folket til gode. Hvis staten kontrollerer bankene kan man gi lavere utlånsrenter til befolkningen, holde renten nede og sikre samfunnsansvarlig investering. Dette er med på å bygge velferd, og prioriterer arbeiderne foran eierklassen.

I det siste har man sett en økning av "prediction markets", også kjent som "betting markets", som for eksempel Polymarket. Dette er gamblingssider som tilbyr brukere så gamble på reelle hendelser, for eksempel når tror man USA og Iran får en permanent fredsavtale. Dette er en farlig utvikling som gjør politikk og krig til underholdning, og USA sin krigføring blir noe enkeltmennesker kan tjene på økonomisk. I en mye større skala kan dette få reelle konsekvenser for valg, der man stemmer basert på hva en selv vil tjene på fordi man har veddet på det. Dette er en farlig utvikling for demokratiet vårt, og øker antallet mennesker som blir avhengig av gambling. Vi kan ikke stoppe folk fra å drive med pengespill, og derfor ønsker Sosialistisk Ungdom å gjøre gambling og pengespill så trygt som mulig gjennom Norsk Tipping. Siden Norsk Tipping er eid av staten, kan man sørge for at Norsk Tipping legger til rette for et ansvarlig pengespilltilbud og forebygger negative konsekvenser av pengespill. I tillegg sikrer de at mest mulig av inntektene går til gode formål.

Med den digitale verdenen har man også sett en økning av digital svindel. Svindlere utnytter ofte folks tillit til statlige selskaper og seriøse aktører, lovnader om premiegevinster og det at eldre mennesker har mindre digital kompetanse. Regjeringen har allerede begynt å ta grep for å sikre at alle har en trygg og tilgjengelig digital hverdag. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) har allerede startet opp arbeidet for å gi nordmenn en tryggere opplevelse på internett fri fra svindel, det er viktig å styrke dette arbeidet. Men det er ikke nok, man er også nødt til å styrke folks kompetanse gjennom nasjonale holdningskampanjer sånn at alle vet hvordan man skal forholde seg til svindel, og kan identifisere svindel.

Sosialistisk Ungdom vil:

- innføre forbud mot gamblingaktige mekanismer i spill som har som mål å øke spillernes pengebruk.
- øke skatten på gevinst av krypto til 50%
- forby "prediction markets" som Polymarket i Norge
- styrke Norsk Tipping som et trygt tilbud for nordmenn som ønsker å drive med pengespill
- styrke psykisk helsetilbud som behandler spillavhengighet
- nasjonalisere bankene
- øke bemidling til Nkom for å beskytte nordmenn fra digital svindel
- Tilby kurs for alle nordmenn for å lære om nettvett og hvordan unngå digital svindel
- At staten skal lage informasjonskampanjer for hvordan man skal unngå digital svindel

3 KI i arbeidslivet

Kunstig intelligens har tatt arbeidslivet med storm, dette har både hatt sine positive og negative effekter. Samtidig som mange arbeidsplasser har blitt effektivisert, og ensformige arbeidsoppgaver har blitt delegert til KI, har også dette hatt negative konsekvenser hvor hele stillinger har blitt byttet ut med KI. At mange har opplevd å miste jobben over natten fordi de har blitt erstattet av KI, er bare ett av mange problemer med måten KI har inntatt arbeidslivet. Kunstig intelligens kan være et enormt godt verktøy, og kan effektivisere en arbeidsplass sånn at arbeidere i mye større grad kan bruke tid på de meningsfulle oppgavene. Likevel burde ikke KI innføres i arbeidslivet uten at det er i dialog med arbeiderne på arbeidsplassen i forhold til medbestemmelsesretten. Til syvende og sist er det arbeiderne på en arbeidsplass som kjenner arbeidsplassen sin best og har et bedre utgangspunkt for å vurdere god bruk av KI. Det må også tas høyde for miljø, etisk KI-trening og forsvarlig bruk. Derfor ønsker vi at det skal utarbeides et regelverk for bruk av KI i norsk arbeidsliv i dialog med arbeidstakerorganisasjonene, og arbeidsgiverorganisasjonene.

I det siste har myten om at KI kommer til å revolusjonere arbeidslivet vårt florert. Mange mener at KI har gjort arbeidere langt mer produktive nå enn før, dette er i beste fall en sannhet med modifikasjoner. Lenge har det norske arbeidsmarkedet bare blitt mer og mer produktivt; det er ikke takket være KI at det norske arbeidsmarkedet scorer i verdenstoppen på produktivitet. Dersom KI gjør oss mer produktive er det ikke en logisk slutning at dette kommer til å komme arbeiderklassen til gode. Alle arbeiderrettigheter vi har i dag har vi fått gjennom harde kamper og forhandlinger. Ingen fikk en kortere arbeidsdag da man gikk over fra skrivemaskiner til PC-er rundt om i kontorlandskap. En arbeidstidsreduksjon, for eksempel i form av 6-timers arbeidsdag, nye offentlige fridager eller redusert pensjonsalder kommer heller ikke til å bli servert til arbeiderne kun fordi man har enda et digitalt verktøy tilgjengelig. Vi har alle muligheter for å få redusert arbeidstid, og burde få det uavhengig av KI. En arbeidstidsreform er allerede på overtid. Dersom KI kan være med på å realisere dette er det flott, men det er viktig at vi ikke går med på premisset om at vi ikke kan få redusert arbeidstid uten hjelp av KI — det må komme gjennom godt organisert arbeiderkamp.

Dessuten er det ikke sånn at det blir mindre arbeid ved KI, men man flyttes over til andre arbeidsoppgaver. KI har et potensial for å få utført nødvendige byråkratiske oppgaver som gjør at man kan bruke arbeidernes arbeidskraft på de tingene KI ikke kan erstatte. Menneskelig kontakt er viktig. Dette må veie tungt i avgjørelser om effektivisering på flere områder i arbeidslivet. For eksempel er det viktig med menneskelig kontakt i skolen.

Lærerens tid med eleven burde ikke byttes ut med teknologi og KI. Man må ikke effektivisere vekk viktig menneskelig kontakt, og kjennskap til elevene.

KI kommer aldri til å kunne erstatte de kreative yrkene, og det er viktig at vi verner om dette. Generativ KI er fôret med kunst og materiale som ligger tilgjengelig på internett, ofte uten samtykke fra kunstnerne. Når man da bruker generativ KI til å erstatte kunstnerne, ender man opp med å stjele arbeidet deres dobbelt opp. Man mister oppdrag til modeller som er trent opp på stjålet kunst. Dermed ender man opp med å stjele arbeidet, lønnen og åndsverket til kunstnerne. Vi ser at selskaper prøver å ta snarveier med KI for å maksimere sin egen profitt. For eksempel har Ruter brukt genererte reklameplakater laget av KI istedenfor å kvalitetssikre et produkt hos profesjonelle. Dette er en type effektivisering som kun kommer eierklassen til gode — vi skal alltid verne om arbeiderklassen.

Sosialistisk Ungdom vil:

- hindre offentlige institusjoner å bruke KI-generert innhold i reklame, publikasjoner, kampanjer o.l.
- jobbe for å utarbeide et regelverk for KI i arbeidslivet sammen med arbeidstakerorganisasjonene og arbeidsgiverorganisasjonene
- Innføre en arbeidstidsreduksjonsreform
- at ordinær pensjonsalder blir 65 år
- at innføring av teknologi og KI forankres hos ansatte og tillitsvalgte i tråd med medbestemmelsesretten
- at bruk av KI i offentlig forvaltning skal være etterprøvbart og underlagt offentlig tilsyn
- styrke den digitale kompetanse hos ansatte, tillitsvalgte og ledere for å motvirke digitalt utenforskap
- bemidle flere kommunale og regionale kinotjenester for å støtte kommunalt kulturliv og sørge for mangfold og tilgjengelighet rundt film
- opprette en grunnlønsordning for kunstnere
- styrke kommunale stipendordninger for kunstnere
- at organisasjoner og prosjekter som får offentlig støtte ikke skal bruke generativ KI til vesentlige deler av kreativt arbeid.
- at det ikke skal være mulig å tjene penger på KI-generert innhold.
- tydelig merking av alt KI-generert innhold

4 Den digitale hverdagen

Norge er et av verdens mest digitaliserte land, og mange deler av livene våre er knyttet til, og gjort avhengige av digitale løsninger. Bank-ID, bussbillett, nettbank, nyheter, personlig helseinformasjon og kommunikasjon med det offentlige er i stor grad fullstendig knyttet til digitale løsninger. Samtidig er de fleste av disse digitale løsningene levert og eid av mektige teknologiselskap med mål om å gjøre oss mest mulig avhengige av teknologien sin, slik at de kan tjene mest mulig penger. Hva er frihet i et samfunn som har gjort seg avhengig av teknologi vi ikke råder over selv?

Arbeiderklassen er ikke lenger bare underlagt eierklassen fordi vi må selge tiden og arbeidskraften vår, men også fordi vi er gjort avhengige av teknologien de eier og har all kontroll over. Teknoføydalistene blir rikere og mektigere nettopp på grunn av denne avhengigheten, og dataene vi legger igjen. Slik har digitaliseringen av samfunnet på mange måter gitt arbeiderklassen mindre frihet – og teknologien er blitt de nye lenkene.

Sosialistisk Ungdom vil:

- at det offentlige alltid har et lett tilgjengelig, analogt alternativ til sine digitale tjenester og løsninger
- jobbe for økt interoperabilitet mellom kommunikasjonstjenester, og kreve at sosiale medier tillater overføring av feeden i et sosialt medie til et annet
- jobbe for økt eierskap til programvare på produkter man kjøper og hindre selskapene i å forby jailbreaking
- at alle smarttelefoner solgt i Norge skal leveres med en forhåndsinstallert app-butikk for offentlige digitale tjenester
- Alle nettsider som tilbyr funksjoner basert på kunstig intelligens må sørge for at disse er opt-in, og ikke tvinges på brukerne

4.1 Digital suverenitet

Norge har lenge satset tungt på å gjøre seg mest mulig avhengig av digitale løsninger levert av mektige internasjonale selskap, og å få verdensrekorden i å være mest digitalisert uten å ha kontroll over data og teknologi selv. Et eksempel på dette er ønsket fra digitaliseringsministeren om at 80% av offentlig sektor skulle bruke KI innen utgangen av 2025, helt uavhengig av om dette faktisk gir offentlig sektor noen som helst fordel. Skal 80% av offentlig sektor gjøre seg avhengig av, eller i det hele tatt ta i bruk, teknologi eid og levert av mektige teknoføydalister, bør det være tungtveiende grunner til det. For jo mer avhengige vi gjør oss av dem, desto mektigere blir de.

En motpol til mektige internasjonale selskaper er nordisk utvikling. Norden har vært fremragende på teknologisk utvikling, samtidig som det er blitt opprettet et tett samarbeid mellom landene. Vi har eksempelvis utviklet en felles nordisk e-ID som forenkler banktjenester, studier og arbeid over landegrenser. Dette er land vi i utgangspunktet har mye til felles med og godt av å videreutvikle. SU mener vi burde øke satsingen på samarbeid med andre nordiske land innenfor teknologi da dette viderefører allerede påbegynt arbeid.

Det offentlige bør i større grad satse på norskutvikla teknologi, og støtte videre utvikling av denne. Offentlige midler bør i langt mindre grad ende opp i lommene på teknoføydalister. Dessuten holder det ikke med kompetanse på deres teknologi hvis Norge skal henge med i den teknologiske utviklingen. Derfor må vi utvikle, eie og råde over teknologien vi bruker selv. Da må det offentlige utvikle egne teknologiske løsninger der det er gunstig, og ellers støtte norske teknologiselskaper. Et annet tiltak for å redusere mengden offentlige midler som går til gigantiske teknologiselskaper er å utvikle en offentlig skylagringstjeneste. En slik tjeneste vil i tillegg gjøre det mulig å ha kontroll over egne data, hvor den lagres, hvem som har tilgang til den og sikre at den forblir under vår jurisdiksjon. En offentlig skylagringstjeneste kommer både det offentlige, privatpersoner og selskaper til gode ved at man har et trygt sted å lage dataene sine.

Det at vi nå ikke har eierskap over programmer som privatpersoner og staten bruker, utgjør en stor sikkerhetsrisiko fordi vi er under konstant overvåkning. Landene og eierne som leverer programmene vi bruker kan på et øyeblikk låse oss ute fra plattformene eller bruke dem mot oss. Vi er nødt til å kunne kontrollere vår egen digitale skjebne ved å ha kontroll over egen digital infrastruktur og innføre tiltak som nasjonal skylagring. Dette vil i tillegg gjøre oss mindre avhengige av teknoføydalistene, og være et viktig steg for å bryte opp det maktmonopolet de har i dag.

I dag lagres deler av Forsvarets data på amerikanske skylagringssystemer som Microsoft Azure og Amazon Web Services. Dette kan gi USA rettslig tilgang på gradert eller taushetsbelagt informasjon etter Cloud Act, noe også norske sikkerhetsmyndigheter har pekt på risikoen ved. Det er behov for å styrke cybersikkerheten vår gjennom økt digital suverenitet og nasjonal kontroll over forsvarsinformasjon.

Sosialistisk Ungdom vil:

- at det satses på nordisk teknologi framfor å gjøre oss avhengige av de store internasjonale selskapene
- at Norge skal ha nasjonal skylagring
- at Norge skal ha digital suverenitet, og at dette kommer befolkningen til gode
- sikre innsyn i dataen som lages i datasentre på norsk jord

- innføre restriksjoner for statlige, kommunale og fylkeskommunale teknologisatsinger som gjør at det alltid skal være tydelige fordeler for befolkningen, som veier tyngre enn ulempene, når det offentlige skal gjøre en slik satsing.
- kreve åpen kildekode og fri programvare i alle offentlig eide eller offentlig finansierte digitale programmer, unntatt i forsvarssektoren og kritisk infrastruktur

4.2 Digital kompetanse og digitalt utenforskap

I et mer og mer digitalisert samfunn blir digital kompetanse stadig viktigere. Det er viktig for å fungere i hverdagen der den digitale løsningen ofte er den eneste løsningen, for å kunne bruke teknologien kritisk og ha kunnskap om hva som skjer med dataene dine, og for å kunne delta i demokratiet. Det er et tydelig generasjonsskille i den digitale kompetansen i befolkningen, og eldre blir ofte i praksis hindra i å leve selvstendige liv, delta i demokratiet og kommunisere med det offentlige. En annen gruppe som opplever digitalt utenforskap er innvandrere, som ikke nødvendigvis har all den digitale kompetansen det norske samfunnet tar for gitt. Derfor må digital opplæring og veiledning være mer tilstedeværen i integreringsprosessen. Det er avgjørende at alle samfunnsgrupper har den digitale kompetansen de trenger for å kunne delta i demokratiet.

Det er ikke bare manglende digital kompetanse som holder folk utenfor i det digitaliserte samfunnet. En av ti i Norge mangler BankID, og får dermed ikke logget seg inn på verken banken, NAV sine nettsider eller Helsenorge. Dette er tjenester som er såpass viktige at det er svært problematisk å forhindre noen i å bruke dem. Det er ulike grunner til at man mangler BankID, og en av disse er mangelen på norsk personnummer. Dette gjør papirløse til en av gruppene som ofte mangler BankID. En annen gruppe som blir utestengt fra essensielle offentlige tjenester er mennesker med økonomisk verge, fordi dette gjør at man automatisk er diskvalifisert fra å ha BankID. Å være under økonomisk vergemål betyr at man ikke kan bestemme over egen økonomi, men det bør ikke bety at man forhindres fra å få tilgang til egne helseopplysninger på Helsenorge. Det trengs gode løsninger for de over 500 000 menneskene som mangler BankID i Norge, for eksempel alternative innloggingsmetoder. Løsninger som skal gjøre livet lettere kan ikke gjøre at noen holdes utenfor.

På grunn av den store satsinga på digitalisering de siste tiåra, ble digitale ferdigheter innført som en grunnleggende ferdighet i skolen i 2006, på lik linje med lesing, skriving, regning og muntlige ferdigheter. Det er viktig at man lærer seg hvordan teknologien vi er avhengig av fungerer, hvem som står bak den, hvordan man bruker den kritisk og hvilken informasjon man kan stole på. Likevel har det vært en tendens til at det ikke er disse ferdighetene som prioriteres når barn skal lære seg digitale ferdigheter, men heller hvordan man bruker spesifikke programmer og spesifikke digitale læringsplattformer. I stedet for å lære seg å bruke teknologien kritisk gjennom å få kunnskap om hvordan den fungerer, fører

slik digital opplæring heller til å gjøre folk avhengige av spesifikk programvare levert og eid av spesifikke selskap, slik som Microsoft sin Office-pakke. Disse selskapene får dermed mer makt. Leseferdigheter har måttet vike til fordel for Word- og Excel-kunnskaper. Barn leser færre lengre tekster, og dette fører til problemer med å forstå dem senere i livet. Lesing er en grunnleggende kunnskap for samfunnsdeltakelse og kritisk tenkning. Vi må ha en lesende arbeiderklasse!

Sosialistisk Ungdom vil:

- innføre tilbud om kurs i digitale ferdigheter og kritisk bruk av teknologi, for alle målgrupper, i alle kommuner
- at det snarest utvikles alternative innloggingsløsninger for de som mangler BankID
- at det fra det offentlige side utvikles en helhetlig digital veileder, spesielt tilpasset eldre og innvandrere, med informasjon om alle de digitale tjenestene det offentlige bruker, hvor man kan finne dem og hvor man kan søke hjelp for å forstå dem
- at den digitale opplæringen i skolen skal fristilles fra opplæring i spesifikk programvare og heller handle om hvordan teknologien fungerer og hvordan man kan bruke den kritisk
- at regjeringen legger fram en plan for hvordan alle offentlige instanser skal bytte ut proprietære digitale tjenester, både arbeidsverktøy og operativsystem, med tjenester som har åpen kildekode og fri programvare.
- Styrke skolebibliotekene, og sørge for at elever i grunnskolen har fysiske skolebøker.
- At cyberinformasjon, data og digitale løsninger lagres i Norge, i regi av sikkerhetsmyndighetene og Forsvaret.
- At Norge reduserer vårt energiforbruk og prioriterer energieffektivisering for å redusere utbyggingspresset.

4.3 Teknologi, kritisk tenking og desinformasjon

Når leseferdighetene går ned, går også evnen til kritisk tenking ned. Å kunne tenke kritisk og selvstendig er avgjørende for å sikre folket mot utnytting og for å jevne ut den skeive maktfordelingen. Forskjellen mellom folket og makta vokser hvis folket ikke har de ferdighetene og kunnskapen de trenger for å tenke kritisk om makta. Denne forskjellen blir enorm hvis det bare er de mektige teknoføydalistene som vet hvordan teknologien samfunnet har gjort oss avhengige av fungerer. Demokratiet er avhengig av et informert og kritisk tenkende folk. Hva skjer med demokratiet når store språkmodeller, utviklet av en elite som har bestemt hvilke data disse språkmodellene skal trenes på, får større og større plass i livene våre, og tar over flere kognitive prosesser?

For hver oppgave man får KI til å utføre for seg, er det en kognitiv prosess man går glipp av. For hver gang man benytter KI til å gi informasjon om noe man lurte på, mister man en mulighet til å bli bedre til å finne informasjon og kritisk vurdere kilder på egen hånd. Det er

ikke moralisering over enkeltmenneskers bruk av KI som gjør dette viktig å snakke kritisk om, men risikoen for at vi som folk blir dårligere til å tenke kritisk. Samtidig som vi går glipp av flere kognitive prosesser, er språkmodellene som utfører disse prosessene for oss trent opp i tråd med verdensbildet til teknoføydalistene som eier dem. Hvis dette verdensbildet får dominere, og språkmodeller utvikla i tråd med det, får større påvirkning på hvordan vi tenker, får eierklassen en enorm makt over oss. En kritisk tenkende arbeiderklasse er det viktigste våpenet vi har mot kapitalismens jerngrep. Så fort vi mister den grunnleggende ferdigheten til å tenke kritisk, blir det mye lettere for eierklassen å utnytte oss.

Digitaliseringa av nyhetsmedia førte store utfordringer med seg, også før KI ble en stor del av hverdagen. Det ble enklere å spre desinformasjon og vanskeligere å skille troverdige fra ikke-troverdige nettaviser. I tillegg førte denne digitaliseringa til en endring i mediehusenes økonomi fordi annonsemarkedet ble tøffere da sosiale medier tok over store deler av det. Mediehusene ble derfor mer og mer avhengige av klikk på enkelt-saker, og slik har fordummya klikk-journalistikk blitt en større del av nyhetsbildet. I tillegg krever kapitalismen at man produserer lønnsomme produkter hele tiden, og tar dermed ned kvaliteten. Det har gjort at gravejournalistikk har blitt en sjelden vare i dagens mediehverdag. Det er kun NRK, som er statlig finansiert, som har råd til å ha en gravejournalistisk avdeling. Dette gjør at saker som avslører maktmisbruk og korrupsjon, kanskje aldri ser dagens lys. Hadde det ikke vært for gravejournalistikk ville for eksempel Watergate-skandalen aldri kommet frem. I dagens digitale hverdag må man legge til den økende graden av KI-generert innhold oppå disse utfordringene. KI-innholdet blir bare mer og mer realistisk, og dermed vanskeligere å skille fra ekte bilder, menneskeskapte tekster og faktiske begivenheter. Dette fører til seriøse utfordringer med desinformasjon av folket, enten fordi man blir lurt til å tro at KI-innhold er ekte eller overbevist om at ekte innhold er KI-generert. Dette bidrar inn i et allerede polarisert mediebilde der ulike folk ikke tror på den samme informasjonen og ender opp med svært ulik virkelighetsforståelse.

I en slik digital hverdag melder det seg et behov for faktasjekking og validering. Dette kan løses ved å etablere flere faktasjekkingstjenester, og øke finansieringen av de som allerede finnes. Disse tjenestene kan faktasjekke og validere innhold de selv mener er viktig, i tillegg til innhold sendt inn av folket.

Sosialistisk Ungdom vil:

- innføre krav om merking av alt KI-generert innhold, på samme måte som kravet om at retusjert reklame skal merkes
- kreve at alle offentlige instanser, organisasjoner og kommersielle selskaper gjør det tydelig når generativ KI brukes.
- øke mediestøtta
- innføre tiltak for at større deler av befolkningen skal kjenne til utfordringene og de potensielle farene med overdreven KI-bruk

- øke finansieringen av opplysningsarbeid og faktasjekking av innhold på nett

4.4 Teknologi og avhengighet

Det er ikke tilfeldig at vi bruker mer og mer tid på digitale plattformer. Det er ikke bare fordi store deler av samfunnet har beveget seg fra fysiske til digitale rom, men også fordi noen tjener penger på at vi er der. Teknoføydalistene tjener mer penger for hvert ekstra minutt vi bruker på plattformene deres, og oppmerksomheten vår blir dermed en ressurs de kan profitte på. Dette kaller vi oppmerksomhetsøkonomi. Oppmerksomhetsøkonomien gjør at plattformene har innebygde mekanismer som gjør det mer attraktivt å bruke dem lenger. Verken lyden og grafikken som dukker opp når du liker et innlegg, det røde varselsymbolet på TikTok, Instagram og Facebook eller den økende graden av kortformat-innhold er tilfeldig. Det er heller ikke tilfeldig at Instagram og Facebook har samme varslingslyd som meldinger og e-post. Det er ingen grenser for hvilke grep som blir tatt for å fange og holde på oppmerksomheten vår. De sosiale mediene er oppmerksomhetsfeller der profitten for eierne er direkte knyttet til den mengden tid vi bruker på dem, akkurat som spilleautomater. Når man putter penger på en spilleautomat, er det ikke fordi man vet at man får gevinst hver gang, men fordi sjansen for gevinst er der. Dette kalles *variable intermittent reward*, eller uforutsigbar, periodisk gevinst, og er akkurat den samme strategien som blir brukt av de sosiale mediene. Å putte penger på en spilleautomat igjen og igjen i håp om gevinst, er det samme som å oppdatere feeden igjen og igjen i håp om innholdet du vil se. På samme måte som spillautomater har skjulte mekanismer for å holde gambleren der så lenge som mulig, har sosiale medier skjulte, komplekse algoritmer som bestemmer hva slags innhold du skal få opp for å holde deg der så lenge som mulig.

For mange unge er sosiale medier blitt en stor del av hverdagen. Unges skjermbruk har økt drastisk de siste årene. Det er mye forskning som tyder på at omfattende bruk av sosiale medier i tidlig alder har negative konsekvenser, spesielt for brukernes psykiske helse. En aldersgrense på sosiale medier er ikke en løsning for hvordan man skal gjøre Internettet trygt for unge på sikt, og istedenfor å ansvarliggjøre plattformeierne for å lage skadelig innhold, så begrenser man brukerne.

Sosialistisk Ungdom vil:

- at plattformene åpner for at man i større grad kan velge selv hva slags innhold man ønsker å se.
- at alle plattformer åpner for muligheten til å skru av avhengighetsskapende algoritmer.
- sikre at avhengighetsskapende teknologi ikke havner i hendene på barn; ha nasjonal begrensning uten et fullstendig forbud

4.5 Overvåkningsbasert reklame og personvern

Grunnen til at teknoføydalistene kan profitere på oppmerksomheten vår er at jo mer tid vi bruker på plattformene deres, jo mer vet de om oss. De kan dermed sende mer og mer målrettet og personalisert reklame mot oss. Personalisert innhold vil gjøre plattformen enda mer attraktiv å bruke lang tid på, fordi det vekker en følelse av at innholdet er «for oss». Overvåkningsbasert reklame er skreddersydd gjennom at alle handlinger vi gjør i en digital plattform blir brukt mot oss for å lure oss til å tro at vi trenger ting vi ikke trenger eller til å svindle oss. Den overvåkningsbaserte reklamen er dessuten diskriminerende fordi den bygger på profilering. Det kan for eksempel bety at unge jenter som søker på nett etter råd mot spiseforstyrrelser kan få reklame for slankeprogrammer, plastisk kirurgi eller farlige kostholdserstatninger.

Noe av det som gjør det mulig å overvåke oss er informasjonskapsler. Informasjonskapsler er små filer med data som lagres lokalt på enheten man bruker til å besøke en nettside. Det finnes ulike typer informasjonskapsler, noen mer uskyldige enn andre. Noen er der for å kunne tilby digital handlekurv eller at nettsiden husker søkene våre. Andre har som hensikt at en annen aktør enn nettsiden du besøker, en tredjepart, skal få informasjon om deg og din adferd på nett for å senere kunne drukne deg i skreddersydd reklame. Slike informasjonskapsler kalles tredjepartsinformasjonskapsler. Det finnes allerede reguleringer som gjør at vi som brukere må gi aktivt samtykke til at nettsider kan bruke informasjonskapsler. Slike reguleringer er til for å ivareta personvernet vårt. Det er likevel ofte vanskelig for oss som bruker å nekte informasjonskapsler eller å vite hva slags informasjonskapsler som brukes og hva som er forskjellen på dem. Det bør derfor være strengere regler for at nettsider må gjøre det helt tydelig når de bruker tredjepartsinformasjonskapsler, hva dette betyr for data og personvern, og hvordan vi kan nekte dem.

Noe annet som er viktig for å kunne kontrollere sitt eget digitale fotavtrykk er retten til å slette innhold og brukere man selv har publisert og opprettet. Det kan være en uendelig runddans å forsøke å fjerne gammelt innhold fra internett hvis man ikke har mulighet til å logge inn på de gamle brukerne sine. I en tid hvor man er stadig yngre når man lager sine første kontoer i sosiale medier og publiserer innhold på internett, er det essensielt å ha muligheten til å fjerne dette innholdet senere i livet. Denne muligheten må eksistere selv om man ikke husker påloggingsinformasjonen tjue år senere, så lenge man kan verifisere at det er ens eget innhold. Denne verifisering må aldri gå på bekostning av personvern, og unødvendig lagring av brukere sin legitimasjon må forbys. Slike hensyn og forbud bør også gjelde hvis det skulle melde seg behov for aldersverifisering eller andre former for verifisering hvor brukernes BankID eller legitimasjon kan misbrukes av teknologiselskapene.

Et annet problem med den digitale hverdagen er at man ikke lenger er beskyttet av lovene i landet sitt. For eksempel, har Norge strenge regler på hvordan man kan drive markedsføring; man kan ikke markedsføre mot barn, det er ikke lov å markedsføre alkohol og all reklame skal være tydelig markert som det for å nevne noe. USA, eksempelvis, er et land som ikke har like strenge regler. Når norsk innhold og amerikansk innhold blir blandet sammen i en algoritme og vist på samme plattform blir unge eksponert for reklame og skadelig innhold som loven egentlig skal beskytte dem fra. Men fordi innholdet er produsert i et annet land med andre lover, har ikke innholdsskaperne brutt noen lover. Mange unge blir derfor utsatt for mye reklame uten å vite at det er det de konsumerer. Internett er en global arena, og lovene i et land blir umulige å håndheve i vår digitale verden. Derfor ønsker vi oss noen internasjonale reklamelover som gjelder i alle land, for å verne unge mot skadelig innhold, og informere brukerne når man konsumerer reklame.

Sosialistisk Ungdom vil:

- jobbe for å få internasjonale reklamelover på internett som gjelder i alle land
- innføre forbud mot overvåkningsbasert reklame.
- Innføre strengere regler for moderering av innhold.
- jobbe for strengere regler for bruk av, og opplysninger om, tredjepartsinformasjonskapsler
- sikre retten til å kunne regulere sitt eget digitale fotavtrykk og slette gammelt innhold
- jobbe for gode løsninger for ivaretagelse av personvern når det er behov for verifisering med legitimasjon eller BankID, og forby unødvendig lagring av legitimasjon

4.6 Teknologi og psykisk helse

Både den diskriminerende, overvåkningsbaserte reklamen og avhengigheten av sosiale medier man lett kan utvikle på grunn av teknoføydalistenes skitne strategier i oppmerksomhetsøkonomien, gjør at digitale plattformer kan føre til psykisk uhelse. Selv om det ikke er en direkte kobling mellom skjermbruk og psykisk uhelse, kan plattformene vi bruker tid på gi oss dårligere psykisk helse gjennom å isolere oss fra hverandre, presentere økt forbruk som løsningen på alle problemene våre, utsette oss for diskriminerende, hatefullt innhold og konstant eksponere oss for «perfekte» liv å sammenligne våre egne med.

Skjønnhetstyranniet utnytter dette til å spre farlige idealer rettet mot kvinner. Spesifikke kroppstyper blir trender, og det blir mer normalisert å legge seg under kniven for å oppnå idealkroppen. Barn eksponeres i høyere grad for innhold som promoterer kosmetikk og skjønnhetsidealer. Spiseforstyrrelser er en dødstrussel mot jenter i tenårene. Fascismen

ønsker at kvinner skal være underernærte og svake, så de ikke kan kjempe imot. Det digitale tyranniet har introdusert nye måter for fascismen å spre seg på. Ved å eksponeres for dette innholdet over tid, blir vi mer mottakelige for at dette er et ideal man ønsker å oppnå.

Individfokuset, skjønnhetsjaget og isolasjonen i sosiale medier eksisterer ikke i et vakuum. Det er der fordi nyliberalismen gir en økende grad av individualisering og isolasjon i samfunnet som helhet, der sosiale medier blir en viktig brikke i spillet for å isolere oss mest mulig fra hverandre. Akkurat som i samfunnet ellers ligger det en mulighet for å samle oss mot makta som splitter oss i sosiale medier også. Vi kan til dels bruke plattformene til vår fordel ved å bruke dem til å samle oss på tvers av landegrenser i stedet for å isolere oss på tvers av mobilskjermer.

Ideen om internett var at verden skulle kobles sammen. Skal dagens digitale plattformer leve opp til dette idealet, er det mye som må endres. Det må være mulig å ha makt over egen mediebruk, og det må være mulig å i større grad styre innholdet man ser selv. SU ønsker seg en digital verden som gjør avstanden mellom folk i den ekte verden kortere, ikke lengre.

Sosialistisk Ungdom vil:

- gjennomgå skadelighetsbegrepet i bildeprogramloven og tilpasse det dagens virkelighet
- pålegge teknologiplattformene å ta større ansvar for å fjerne skadelig innhold for alle brukere på sosiale medier
- forby markedsføring for kosmetiske inngrep og slankekurer

5 Antifascisme

Fascismen bygger på et syn om at mennesker har ulik verdi, og mobiliserer gjennom en frykt for en overhengende trussel mot en folkegruppe eller en nasjons undergang. I den digitale tidsalderen har fascister fått en mektig støttespiller på laget i kampen for å svekke arbeiderklassen — teknoføydalistene. Fascismen er oss mot dem. Sosialismen er vi.

Mangelen på framtidstro og stor sosial ulikhet er bærende i fascismens framvekst. I vår tid, som i mellomkrigstida, er ytre høyres svar på politiske problemer å plassere skylda hos minoritetsbefolkningen. Som da jødene ble syndebukkene for 100 år siden er det kun kreativiteten som setter grenser for hvem ytre høyre legger skylden på for de økende boligprisene eller kriminalitetsproblemer for å nevne noe. Innvandrere, rasifiserte, homofile og transpersoner er gode eksempler på grupper som gjerne får gjennomgå når ytre høyre skal mobilisere til kamp.

Fascismen selger en illusjon til hvite menn om at de kan heve sin posisjon i samfunnet og tiltrekker seg dessuten andre menn som vil beholde posisjonene sine. I motsetning til sosialismen, som vet at skillet mellom eierklasse og arbeiderklasse er problemet, er fascismens svar å svekke minoriteters rettigheter, knuse den skeive kampen og gjeninnføre de historiske kjønnsforskjellene. Britiske Andrew Tate og resten av manosfæren har gjort seg stor på idéen om at kvinner igjen skal underkastes menn. Debatten om såkalte "tradwives" har gått varmt, også her hjemme i Norge. Dette er et bevis på at også unge kvinner er utsatt for den fascistiske drømmen om fortida. Fascistiske politikere får unge menn til å drømme seg tilbake til en oppdiktet fantastisk fortid som aldri har eksistert. De trekker en kontrast til dagens falleferdige samfunn hvor de står ved at kvinnekamp, antirasisme og LHBTQ+ har ødelagt for mulighetene til arbeiderklassen.

5.1 Sadopopulisme

Sinne er drivstoff for fascismen, derfor gjør fascister levekårene for arbeiderklassen bevisst verre ved å bygge ned velferd, svekke arbeiderrettigheter og uthule demokratiet. Deretter utnytter de sinnet som da oppstår hos de hvite velgerne sine til å beskyldte grupper som historisk sett har vært under dem i samfunnshierarkiet for å stå bak. Dette kaller vi sadopopulisme. I sadopopulismen er det ikke veien fremover som er viktig, det er veien bakover. Tilbake til en tid der hvite arbeiderklassemenn i det minste hadde det bedre enn alle andre i arbeiderklassen. Et godt eksempel på vellykket sadopopulisme finner vi i USA der Donald Trump har bygget sin valgkamp på å gjøre «America Great Again». Med det mener han ikke å satse på utdanning, han mener ikke å bygge ut den offentlige velferden og han mener heller ikke å styrke fagforeningene. Han har ikke gjort den amerikanske arbeiderklassens liv bedre, men heller gjenreist egne velgere sin status over andre samfunnsgrupper. Dette har han gjort ved å svekke kvinners rett til selvbestemt abort, mane opp til kulturkrig mot skeive og transpersoner og massedepotere innvandrere. Levevilkårene til amerikanere flest har ikke blitt bedre under Donald Trump, tvert imot. Paradoksalt nok er det også grunnen til at hans kandidatur står sterkt.

Sosialistisk Ungdom vil:

- ta kampen mot hatefulle ytringer og undertrykkelse

5.2 Algoritmer som splitter

Det er ikke tilfeldig at mennesker som Amazon-sjef Jeff Bezos, Meta-sjef Mark Zuckerberg og Apple-sjef Tim Cook var å se på Trumps innsettelse vinteren 2025 - ikke bare som skuelystne tilskuere, men plassert foran demokratisk valgte ministre. Teknoføydalistene og de moderne fascistene har som felles mål å beholde og utvide sin makt over befolkningen. For å gjøre det er de avhengig av å holde arbeiderklassen splittet og ute av stand til å innse maktforskjellene og gjøre opprør. Nå har de fått et nytt, utrolig mektig verktøy for å gjøre nettopp det. Vektøyet er algoritmene på de digitale plattformene folk flest bruker, som

TikTok, Youtube, Twitter og Instagram. Algoritmene er godt bevarte hemmelige oppskrifter på hvordan man kan vende folk mot hverandre. Oppskriftene har i stor grad lyktes i å skape store falske motsetninger mellom heterofile hvite menn, og alle andre. Det finnes ingen tvil om at algoritmene bevisst fremhever hat og konspirasjoner på bekostning av kjærlighet, solidaritet og opplysning. Kontroverser og splittelse fungerer godt som agn for å få folk til å bruke enda et sekund, enda et minutt, enda en time til i deres universer.

Plattformene til verdens mektigste menn leder mange ned i såkalte kaninhull - et fenomen hvor man faller ned i et "hull" på internett og blir mer og mer oppslukt. Kaninhullene er ikke naturfenomen, algoritmene er ikke demokratiske, teknoføydalistene er ikke nøytrale. "Alt-right pipeline" er en beskrivelse av den skremmende korte reisen mange unge menn har tatt fra normal politisk nysgjerrighet til den konspiratoriske ytre høyresiden ved hjelp av de presist kalkulererte algoritmene. Den illusoriske sannhetseffekten forklarer at mennesker har stor sjanse for å tro at informasjon er sann bare den blir gjentatt mange nok ganger. I den ufiltrerte, digitale verdenen har folk som har endt opp på ulike deler av internett derfor lett for å sitte igjen med en totalt forskjellig virkelighetsforståelse. Betydningen av fakta forsvinner, muligheten for diskusjon følger etter. Kunstig intelligens forverrer utviklingen ved at den i et forsøk på å holde på folks oppmerksomhet sjelden motsier forestillinger den får presentert. Teknoføydalistene har ingen interesse av en opplyst arbeiderklasse. En splittet arbeiderklasse er en arbeiderklasse teknoføydalistene lettere kan herske over. Oppmerksomhetsøkonomiens jag etter klikk og visninger fører til korte, unyanserte fremstillinger av virkeligheten - selv fra sannhetssøkende, redaktørstyrte medier. Alt dette er med på å rive vekk selve grunnlaget for demokrati.

Det er svært problematisk at et fåtall rike menn sitter igjen med makta over hvordan vi møtes og hvem vi møter på nettet. Internett har på mange måter erstatta andre arenaer for menneskelig kontakt på tvers av kulturer, kjønn og andre menneskelige skillelinjer. I det digitale universet fører de hemmelige algoritmene til at vi deles inn i forskjellige verdener etter våre identitetsmarkører, men å omgås hverandre med våre annerledesheter er en nøkkel til å akseptere at vi alle er en del av et større oss. Vi må kreve åpenhet og mulighet til å regulere algoritmer på algoritmestyrte digitale plattformer. Det er vesentlig at vi i fellesskap skal kunne definere infrastrukturen som styrer den offentlige samtalen. Dessuten må vi styrke posisjonen til redaktørstyrte medier, og gjøre det mulig med flere uavhengige medier. Mediene skal opplyse oss, holde makta ansvarlig og gjøre oss i stand til å ta informerte valg. Det er en forutsetning for videre demokrati at sannhetssøken og ytringsfrihet under ansvar består.

Sosialistisk Ungdom vil:

- kreve åpenhet rundt algoritmene på sosiale medier
- At kommunene driver aktivt informasjonsarbeid for å øke valgdeltakelsen i underrepresenterte velgergrupper.

- Styrke psykisk helsevern for unge for å hjelpe med avhengighet

5.3 Retten til tredjerom

Det kan virke som en umulig stor oppgave å rette de mange ekstreme holdningene som i dag har blitt ganske vanlige - men det er det ikke. En av de viktigste løsningene på den digitale polariseringen er fysiske møteplasser. Samfunnet har et enormt behov for steder hvor folk kan se hverandre og føle seg som en del av et fellesskap - uten en forventning om at du skal kjøpe noe. Det kan være offentlige bibliotek, torg, ungdomsklubber eller lignende tilbud for voksne og eldre. Det er avgjørende med sterke lokalsamfunn med midler til å organisere lokal aktivitet. For som vi vet - det krever et helt lokalsamfunn for å oppdra et barn. I nyere tid har vi sett en nedbygging av offentlige møteplasser, og flere unge flytter seg inn i digitale rom. Ikke bare på grunn av alle mulighetene internettet har å tilby, men også fordi det er mangel på fysiske møteplasser. Det finnes få steder i dag man kan oppholde seg som ikke koster penger utenom sitt eget hjem. At den yngre generasjon flytter seg inn på digitale rom skaper mer ensomhet og man mister den menneskelige kontakten. Hvis unge faller inn i ekstremistiske miljøer blir det vanskeligere å hente dem inn igjen, for utviklingen blir nesten usynlig og vanskeligere å fange opp.

Sosialistisk Ungdom vil:

- satse stort på lokalsamfunn i form av lag, foreninger og lokalsamfunnslag
- satse på mer sosial boligpolitikk, med offentlige møteplasser som fokus
- styrke barne- og ungdomsorganisasjoner
- at man bygger opp kommunale ungdomshus i hele landet som frivillige organisasjoner kan leie og bruke gratis

5.4 Til kamp, kamerater!

Antifascisme er utjevning av sosiale forskjeller og et budskap om håp for framtida. Den brede venstresiden må gå sammen om tiltak og retorikk som istedenfor å snu arbeiderklassen mot hverandre, snur arbeiderklassen mot en bedre framtid for alle. God antifascistisk politikk er politikk som fremmer samhold, som utjevner forskjeller, som gjør hverdagen til folk flest bedre. Det er venstrepopulisme, langsiktige tiltak og klassekamp. Antifascisme i hverdagen er vel så viktig. Sosialistisk Ungdom og våre medlemmer skal være en tydelig stemme mot rasisme, kvinnefiendtlighet, homofobi, transfobi og andre former for undertrykkelse - både i gatene, rundt middagsbordet og digitalt.

I likhet med den norske arbeiderbevegelsen og den brede venstresida på 30-tallet skal også vi knuse fascismen. Det krever samarbeid, motstand, tro på framtida og konkrete tiltak for folks hverdag.

!No Pasarán!

Sosialistisk Ungdom vil:

- være en tydelig stemme og initiativtaker for samling på venstresida
- sette kampen mot sosiale forskjeller på dagsorden

6 Digital vold

Den hurtige utviklingen innen teknologien har introdusert flere arenaer hvor minoriteter blir utsatt for diskriminering og undertrykkelse. I tillegg åpner teknologien opp for økonomiske og sikkerhetsmessige trusler som vi nå må ta stilling til. Vold har alltid vært et samfunnsproblem, og den nye volden er digital. Den befinner seg i porno, pyramidespill, økonomisk vold, KI som genererer nakenbilder av kvinner, hvordan teknologien utvinnes og hvordan den brukes. Kvinner, skeive og rasifiserte er blant dem som oftest må betale for hatet algoritmene belønner. Det har alltid fantes ekstremistiske ekkokamre på nett, men de siste årene har ekstreme holdninger i høyere grad trengt seg inn i internettkulturen og kommentarfeltene på sosiale medier. Kommentarfelt på nett er en del av den offentlige samfunnsdebatten, og det er et farlig tegn at rasisme, homofobi og kvinnehat slås mindre ned på.

Sosialistisk Ungdom ønsker seg en verden fri fra undertrykkelse. Det finnes ikke frihet så lenge det finnes vold i system. Vold er et våpen som brukes for å kontrollere undertrykte grupper, som kvinner, rasifiserte, skeive og arbeiderklassen. Vold er med på å legitimere makten til undertrykkeren, og herske over de undertrykkede. Det at volden har spredt seg til digitale rom, gjør at volden blir mer normalisert. Vi må bekjempe all vold: den fysiske, den psykiske og den digitale.

Sosialistisk Ungdom vil:

- sørge for strengere håndheving av forbud mot diskriminerende og hatefulle ytringer på nett

6.1 KI reproducerer undertrykkelse

Homofobi, transfobi, rasisme og kvinnehat gjennomsyrrer samfunnet vi lever i. Dette smitter automatisk av på KI-baserte språkmodeller, som igjen forsterker de undertrykkende strukturene i samfunnet. Språkmodellene er et resultat av den dataen den blir føret med, derfor spiller det en rolle hvem som skaper disse modellene. Skaperne av KI-modeller har en stor innflytelse på produktet deres. De kan påvirke svarene en språkmodell gir til å understøtte en politisk ideologi, favorisere enkelte stater, eller i verste fall være direkte diskriminerende. Et eksempel på dette er en KI-modell som ble programmert med hensikt om å effektivisere utdeling av trygd og frasorterte svindlere i Amsterdam i 2025. Modellen

endte med å stemple rasifiserte folkegrupper med en høyere sannsynlighet for svindel, fordi indaktorerer for svindel ble generert ut fra personlige karakteristikk som om man hadde nederlandske navn eller ei. KI-systemet endte med å slå ut mot rasifiserte i uproporsjonalt mange tilfeller. Rasismen blir selvforsterkende. Når KI-modeller ender opp med å gi diskriminerende resultater, er det ekstra viktig å sikre befolkningens rett til å reservere seg mot automatiserte avgjørelser og retten til å få saker og søknader behandlet manuelt. Dette er en rett man må ha, blant annet fordi det er uunngåelig at rasisme sniker seg inn i KI-modeller, når samfunnet vi lever i er rasistisk. KI vil ikke være fri for diskriminering før samfunnet er det.

Reproduksjonen av rasisme er ikke den eneste rasistiske siden av KI. Det er nemlig slik at hvis KI skal finnes, må noen trene den. Og hvis KI ikke skal generere voldelig og ekstremt innhold, må den kjenne igjen dette innholdet. Den må også kjenne igjen innholdet for å selv kunne moderere slikt innhold senere, men da må den først trenes av mennesker.

Underbetalte arbeidere i det globale sør påføres alvorlige psykologiske traumer fordi de daglig eksponeres for store mengder voldelig og ekstremt innhold når de jobber med å trene KI. Menneskene som jobber med dette har elendige arbeidsvilkår, og er ofte plukket ut av selskapene de jobber for fordi de bor i land med et presset arbeidsmarked og manglende reguleringer for psykiske skader i arbeidslivet. Disse arbeiderne blir daglig eksponert for innhold som voldtekter, barnepornografi og selvmord. En strategi selskapene bruker for å rekruttere mennesker til disse grusomme oppgavene er å ha vage kontrakter som sier lite om de konkrete arbeidsoppgavene, og å først gi arbeiderne det mest grusomme innholdet etter de har jobbet for selskapet en stund. Arbeiderne, som ofte er kvinner i det globale sør, utvikler alvorlige psykologiske traumer, PTSD og angstlidelser av arbeidet, uten å få noen form for hjelp eller kompensering fra selskapene de jobber for. Ofte vet de heller ikke hva slags arbeid de sier ja til å gjøre, fordi kontraktene er så vage. Noen har heller ikke noe annet valg enn å fortsette i jobben, fordi arbeidsmarkedet er presset, de bor i rurale områder og dette er en jobb som kan gjøres hjemmefra for noen få kroner i timen. Hvis vi skal ha KI, må mennesker trene den. Men dette må skje innenfor rammene i et trygt arbeidsliv. Arbeiderne må for det første vite hva slags arbeid de sier ja til å gjøre, de må ha skikkelig lønn og få den psykiske hjelpen og støtten de trenger. I tillegg bør slikt arbeid bare utføres i kortere perioder og fordeles på mange, slik at ingen blir eksponert for skadelige mengder voldelig og ekstremt innhold.

Sosialistisk Ungdom vil:

- kreve at dataene til KI-modeller som tas i bruk av offentlige instanser er trent opp på er etterprøvbare
- at offentlige instanser aldri skal bruke profilerende KI-modeller som skader eller diskriminerer
- kreve åpenhet om materialet som blir brukt til opplæring av KI
- sikre arbeidere som trener KI trygge arbeidsvilkår og rett på psykisk hjelp og støtte

- hindre taktisk rekruttering av arbeidere til å trene KI, for eksempel rekruttering i land med presset arbeidsmarked og mangelfulle rettigheter i arbeidslivet
- sikre retten til manuell behandling

6.2 Pornoindustrien og digital mishandling

Den nye volden er digital. Det digitale tyranniet har introdusert en industrialisering av seksuell trakassering. KI-modeller som Elon Musk's Grok, er ikke bare en digital assistent som faktasjekker og svarer på spørsmål. Grok er også et kvinneundertrykkende våpen, som brukes til å KI-generere overgrepsmateriale av kvinner og barn. Deepfakes er en økende trend. Med dette menes KI-generert innhold som bilder, videoer, lydklipp m.m. hvor man etterligner en eller flere enkeltpersoner som får dem til å si eller gjøre ting de ikke har gjort. Deepfakes har som hensikt å frata ofrene makten over deres egen kropp og redusere dem til objekter. Samtykke fjernes fullstendig fra regnestykket og det forsterker tankesettet om at kvinnens eneste funksjon er å være et begjærsobjekt på mannens premisser. Denne tendensen forsterkes av digital prostitusjon og pornografi. Aldri før har pornografisk materiale vært så tilgjengelig som det er i dag og unge eksponeres mer for dette. Dette skjer ofte mot deres vilje, da linjen mellom porno og populærkultur viskes mer og mer ut. Seksualisering blir nok et verktøy man bruker for å markedsføre et produkt. Dette bidrar til en ytterligere normalisering av pornokulturen.

Pornoindustrien avler kvinnehat, dette er en betingelse for at industrien overlever. Spesifikke nasjonaliteter, hudfarger og legninger er blant de mest populære søkeordene på flere pornonettsider. I tillegg fetisjeres tenåringer og unge jenter som bare akkurat er over den seksuelle lavalderen. Homofobi og transfobi forsterkes også gjennom pornoindustrien. Porno bidrar til å forsterke fordommen om at det å være skeiv i bunn og grunn er noe seksuelt. Transpersoner hyperseksualiseres og umenneskeliggjøres, og især lesbiske kvinner fetisjeres gjennom en fantasi om at de kan "konverteres" til heteroseksualitet. Denne typen lesbofobi umyndiggjør lesbiske kvinner, og skaper et narrativ om at de ikke selv er i stand til å kjenne sin egen identitet. Samtidig skaper dette også en forestilling om at kvinner ikke eier sin egen seksualitet, og at den kun er til for å tilfredsstille menn. I mange tilfeller kan man støte på seksuelle overgrep i pornografi. Vold er så normalisert innen porno, at hele 9 av 10 pornovideoer inneholder vold mot kvinner. Kvinnefrigjøring og pornografi kan ikke sameksistere.

Sosialistisk Ungdom vil:

- forby bruk av verktøy som generativ KI til å produsere overgrepsmateriale
- avskaffe pornoindustrien
- innføre aldersverifisering på nettsider som viser pornografi

6.3 Digital prostitusjon og kvinneundertrykkelse

Digitale prostitusjonsplattformer som OnlyFans glamoriserer prostitusjon. De som får definisjonsmakten er de privilegerte kvinnene på topplistene som insisterer på at digital prostitusjon er kvinnefrigjørende. Kapitalismen og patriarkatet spiller på lag for å skape et narrativ om at digital prostitusjon hjelper kvinner å ta tilbake makten over eget liv, fordi man "eier" undertrykkelsen selv. OnlyFans skaper et selvundertrykkelsesmønster, hvor kvinner som har internalisert kjønnsrollen, undertrykker seg selv, for å slippe å undertrykkes av andre.

For å rettferdiggjøre undertrykkelsen skapes det en slags "girl's girl"-rekruttering til nettsiden, hvor kvinner reklamerer med undertrykkelse til andre kvinner. Selv om transaksjonen skjer digitalt, kan et samtykke fremdeles ikke kjøpes. Forestillingen om at det kan settes en prislapp på kvinnekroppen blør ut i resten av befolkningens kvinnesyn, og objektiverer også de kvinnene som ikke er i prostitusjon. Dessuten er det flere eksempler fra OnlyFans hvor brukere har blitt tvunget inn i digital prostitusjon mot sin vilje. Til slutt er det plattformeierene som tjener på digital prostitusjon, da det bidrar til å opprettholde patriarkatet.

Dagens sexkjøpslov rommer ikke denne delen av prostitusjonsindustrien. Digital prostitusjon er i vekst og det samme er kvinnehatet. Lovgivningen må følge med, og dermed går Sosialistisk Ungdom inn for en utvidelse av sexkjøpsloven som også gjør det straffbart å kjøpe seksuelle tjenester digitalt. En slik utvidelse må følge premisset i den eksisterende sexkjøpsloven, slik at det alltid er kjøp - og ikke salg - som straffes.

Sosialistisk Ungdom vil:

- utvide dagens sexkjøpslov, til også å romme digital prostitusjon
- gjøre det straffbart å kjøpe digital prostitusjon
- forby all reklame for digital prostitusjon og pornografi
- Øremerke midler til politiet for at de skal opprette egne arbeidsgrupper for å avdekke digitale overgrep.
- At §306 i straffeloven, bestemmelsen om "grooming", utformes til også å omfatte digitale seksuelle overgrep mot barn

6.4 Seksualitetsundervisning

Mange unge oppsøker pornografi for viten om sex og kropp. Pornoindustrien er avhengig av å normalisere undertrykkelsen av kvinner og skeive, da det nettopp er denne undertrykkelsen som er grunnlaget for industrien. Denne kulturen bidrar til en økning av vold i samfunnet vårt. I 2025 gjennomførte Norstat en undersøkelse der det ble kjent at 7 av 10 kvinner mellom 18 og 30 år har opplevd å bli tatt kvelertak på under sex. Unge lærer

seg sex og vold gjennom porno, og disse to tingene blir satt i sammenheng. Dette er et varseltegn på at seksualitetsundervisningen svikter. Seksualitetsundervisningens formål skal være å opplyse unge om kropp, identitet og seksualitet, på en konstruktiv måte. Dette skal foregå i trygge og inkluderende rammer. Å lære om samtykke er voldtektsforebyggende arbeid. Når vi vet at nesten 1 av 4 jenter i Norge blir utsatt for voldtekt, må samtykke spille en større rolle i seksualitetsundervisningen enn det gjør i dag. Dessuten må det understrekes at samtykke er like viktig over nett og mobil, som det er i virkeligheten. Det kan være vanskeligere å innse konsekvensene av digitale seksuelle krenkelser, kjøp av digital prostitusjon, og KI-generering av overgrepsmateriale, da man kan gjemme seg bak en skjerm. Men akkurat som fysiske overgrep er konsekvensene katastrofale både for det individuelle offeret, men også for kvinner som helhet som må lide under kvinnesynet det digitale tyranniet spiller på lag med patriarkatet for å skape.

Dagens seksualitetsundervisning presenterer en heteronormativ portrettering av sex. Det er viktig å inkorporere et skeivt aspekt i seksualitetsundervisningen, for å normalisere de mange forskjellige måtene kjærlighet, kjønn og legning kan se ut på, men også for å gi skeiv ungdom representasjon og undervisning om sin egen identitet og kropp på lik linje med alle andre unge. Skeive er blant dem som opplever mest hets på nett. Ved å sørge for en inkluderende seksualitetsundervisning griper vi selve roten ved dette problemet. Vi får slått ned på fordommer, før det utvikler seg til hat.

Sosialistisk Ungdom vil:

- styrke seksualitetsundervisningen i skolen, som et forebyggende tiltak mot kvinnehat, homofobi, transfobi, rasisme og radikalisering
- styrke hjelpetilbud for unge som sliter med pornoavhengighet
- opprette kurs for foreldre, lærere og andre viktige voksenpersoner om unges pornobruk, farene ved den og hvordan man kan snakke med unge om porno
- legge tyngre vekt på samtykke i seksualitetsundervisningen
- inkorporere nettvett i seksualitetsundervisningen
- at seksualitetsundervisning skal inkludere undervisning om skeivhet, kjønnsmangfold, og hvordan samkjønnede par kan ha sex på en trygg måte

6.5 Internettets kvinnefiendtlige trender

Det er ikke bare den massive eksponeringen av pornografi og prostitusjon som gjør at kvinnehat sprer seg i dagens digitale samfunn, men også økningen i høyrevridde influensere og trender. Andrew Tate, Nick Fuentes og andre innholdsskapere i manosfæren har senket standarden for hvordan det er greit å snakke om kvinner. Parallelt med dette har kvinnefiendtlige og konservative idealer spredd seg som ild i tørt gress på sosiale medier, blant dem er "trad-wife"-trenden. Dette begrepet stammer fra høyreekstremistiske

nettmiljøer, og maler et falskt bilde av en oppdiktet fortid, hvor kvinnens største ambisjon var å være hjemmeværende husmor, og valgfritt utelukket seg selv fra arbeidsmarkedet. Dette er en fiktiv skildring av fortiden. Det er både skadelig og historieløst å påstå at kvinner har vært mottakelige overfor denne undertrykkelsen. Vi har kvinner som turte å gjøre motstand å takke for enhver seier i kvinnekampen. Spredningen av trad-wife-trenden henger sammen med fascismens fremvekst, da man nok en gang normaliserer tankegangen om at kvinnens rolle i samfunnet er å tjene mannen. Hun er ingen trussel for ham på arbeidsmarkedet, hun sørger for alt det usynlige omsorgsarbeidet i hjemmet, og har ingen andre ambisjoner enn å være mor og kone. Og ikke minst er hun økonomisk avhengig av ham, og har dermed intet annet valg enn å tåle all hans adferd. Fascismens ekko runger ved at man overbeviser menn om at fienden er kvinnen, og at så fort hun er ute av arbeidsmarkedet vil hans egen stilling øke i samfunnet. Fascismen overbeviser unge menn om at det er feminismen, likestillingen og den selvstendige kvinnen som er fienden, istedenfor å peke fingeren rettmessig mot eierklassen. Fascismen splitter kjønnene og setter dem opp mot hverandre, fordi fascismen frykter, mer enn noe annet, en organisert arbeiderbevegelse. Denne farlige trenden har dessverre kommet til Norge, unge menn trekkes mot ytre høyre, mens jenter trekkes mot venstresiden. Dette bidrar til splittelse, og skaper farlige ekkokamre der menn overbevist av andre menn blir ført med tanken om at kvinnekroppen er noe man har rett på. I kampen for en frigjort verden trenger vi fellesskap.

Å dele seksuelt innhold av andre på nett er et grovt seksuelt overgrep. Dette fenomenet blir ofte omtalt som "hevnporno", hvilket er et misledende navn, da det ikke er snakk om pornografi, men digitale seksuelle krenkelser. Dette kan for eksempel komme til uttrykk ved at nakenbilder av en kjendis deles til en paparazzivirksomhet, eller at en bitter ekskjæreste poster nakenbilder av deg, men også i mer lukkede forummer regnes deling av nakenbilder, uten person på bildets samtykke, som en ulovlig, digital seksuell krenkelse. Ofte og oftere hører vi om saker hvor det har blitt delt nakenbilder av uvitende jenter i private snapchatgrupper, discordservere eller nettforum. Dette frarøver ofrene eierskapet over deres egen kropp, seksualitet og frihet. Kvinnekroppen er ikke et objekt som skal vises frem til guttegjengene. Kvinner er egne individer med retten til sitt eget privatliv og sin egen seksualitet.

Sosialistisk Ungdom vil:

- kjempe mot manofæren
- gi politiets nettpatrulje flere midler til å motvirke digitale seksuelle krenkelser
- øke bemidlingen og opplysningsarbeidet rundt slettmeg.no og andre statlige tjenester som hjelper med å fjerne digitalt fotavtrykk

6.6 Teknologi som krigsvåpen

I det siste har man sett en ny utvikling i moderne krigføring, ved å integrere KI i militære prosesser. Tek-kappløpet har også nådd militæret, og etter Russlands invasjon av Ukraina har det vært en konkurranse om hvem som kan integrere dette raskest. KI-verktøyet har blant annet blitt brukt til å generere anbefalinger om angrep. Det gjør det lett å overse avvik, spesielt hvis man lener seg for mye på automatiserte svar. I tillegg har KI blitt brukt for å identifisere individ eller mål. Det amerikanske militæret har vært klare på at de jobber aktivt med å gjøre KI til en viktig del av planlegging og gjennomføring av militære operasjoner. Dette er farlig fordi KI ikke har et moralsk kompass, algoritmene har vist seg ved mange anledninger å falskt anklage folk, og sette grupper opp mot hverandre. Dette er med på å tilsidesette menneskerettighetene. Det finnes ingen måter å stille kunstig intelligens til ansvar for sine handlinger på -fordi en datamaskin ikke kan være bevisst. Eksempelvis autonome krigsdroner utfordrer ideen om at alle ugjerninger har en gjerningsperson. SU vil at Norge skal jobbe for internasjonale regler som regulerer bruk av KI i krig, med et mål om et internasjonalt forbud mot bruk av KI i aktiv krigføring.

Sosialistisk Ungdom vil:

- innføre internasjonale lover for bruk av KI i krig
- forby bruk av KI i aktiv krigføring

7 Teknologien og økonomiens rovdrift på klima, miljø og det globale sør

7.1 Råvarekolonialisme

Det kan virke svevende og uklart hva teknologien vi bruker og den digitale verden vi lever i hver dag faktisk er laget av. Men i likhet med alle varer og tjenester som produseres krever det ressurser, både fra naturen og mennesker. Siden kolonitiden har det globale sør blitt utnyttet av det globale nord for sine naturressurser. Dette har vært for eksempel te, gull og olje. Nå har tek-kappløpet mellom verdens stormakter satt en annen ressurs i fokus, nemlig mineraler. Tek-kappløpet er på samme måte som romkappløpet en maktdemonstrasjon mellom stormakter for å oppnå et hegemoni om verdensorden. Konkurransen om å være først og best krever enorme ressursmengder og har ikke som hensikt å utvikle løsninger for fellesskapet, men derimot å berike den enkelte stormakt. Det er viktig å understreke at dette kappløpet ikke tjener nasjonene som helhet, men eierklassen i nasjonen.

Tek-kappløpet har ført til at land i det globale nord og store selskaper beslaglegger andre staters mineralressurser og utnytter dem for både arbeidskraft og naturressurser mens de samtidig holder dem økonomisk nede. Et eksempel er DR Kongo som står for ca 70% av verdens kobolt, et mineral som brukes i telefoner, elbiler og KI-chipper. Kobolt-gruvene eies i stor grad av kinesiske selskaper, altså tjener ikke Kongo på å selge sin egen kobolt, men

arbeiderne er kongolesere, også ofte barn. De tjener nesten alltid under FNs grense for ekstrem fattigdom og mange får arbeidsskader eller dør i gruvene på grunn av elendige arbeidsvilkår. Kina produserer chipper og batterier med det kongolesiske koboltet som selges videre til for eksempel USA, Frankrike og Tyskland som igjen bruker disse i våre biler og telefoner. Denne menneskeskapte verdensordenen rammer skjevt fordi råvarepriser svinger mye mer enn tjeneste- og produktpriser, noe som gjør en råvarebasert økonomi mer ustabil og mer utsatt for fall. Dermed holder vi det globale sør unna sjansen til en langsiktig og stabil økonomisk utvikling. Denne umenneskelige utnyttningen beriker de allerede megarike tekselskapene, og gir oss i det globale nord billige teknologiprodukter. Det globale sør sitter igjen med fattigdom, barn uten utdanning, en ustabil økonomi og en stat uten inntjening fra en av sine viktigste ressurser.

Råvarekolonialismen beskrevet ovenfor er gjennomsyrende i verdensøkonomien og forsterkes av internasjonale økonomiske institusjoner som Verdens Handelsorganisasjon (WTO), Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF). Disse holder det globale sør nede ved høye renter på enorme lån, krav om privatisering av velferd og fjerning av toll. Organisasjonene har mye makt over både nasjoner og selskaper, denne bruker de for å fremme evig vekst og frihandel. Dette er udemokratisk, gjør eierklassen rikere, resten fattigere, og raserer klima og natur. Vi vil at de store økonomiske bestemmelsene skal sette mennesker og natur foran penger og profitt, og at de skal være demokratisk forankret under FN.

Tekselskapene og de internasjonale økonomiske institusjonene har en enorm pengemakt. Vår makt som verdensborgere og forbrukere ligger i at vi er mange. Dermed blir våre krav til reguleringer sterkere om vi tramper i takt på tvers av landegrensene. Norge må kreve at tekselskapene kan bevise hvor mineralene deres er fra og at tekselskapene tar i bruk urban gruvedrift fremfor ny mineralutvinning. Denne metoden består av innsamling, separering og bearbeiding av ressurser som finnes i avfall. Ved å hente ut igjen metaller, og andre nødvendige materialer kan man øke gjenvinningsgraden av teknologi og minke behovet for skadelig mineralutvinning.

Sosialistisk Ungdom vil:

- kreve økt gjenvinningsgrad av nødvendige ressurser fra teknologi, altså økt bruk av urban gruvedrift
- kreve at selskaper skal kunne bevise hvor mineralene i produktene deres kommer fra
- erstatte WTO, IMF og Verdensbanken med demokratiske organisasjoner underlagt FN
- Innføre en miljøavgift på skadelig mineralutvinning

7.2 KI i et klima- og miljøperspektiv

KI har et enormt kraftforbruk. Hver forespørsel til en chatbot bruker omtrent 5 ganger så mye energi som et søk i en tradisjonell nettleser. Det kreves også enorme mengder kraft å lage en chatbot eller et annet KI-system. Til sist så krever lagring av data masse kraft — i Norge har dataselskapene allerede reservert 17% av landets totale kraftkapasitet. Energi, både fossil og fornybar, er begrensede ressurser. Vi er nødt til å fase ut fossil energi for å løse klimakrisen, og selv om vi skal bygge ut ny fornybar energi kan ikke dette mette et konstant voksende kraftbehov. Derfor må vi prioritere hva vi skal bruke krafta på, og siden kraft er en felles ressurs så må kraftbruken komme fellesskapet til gode. Dette betyr ikke at vi skal kutte ut KI og datasentere, fordi dette kan være gode verktøy som tjener fellesskapet. Samtidig finnes det mange eksempler på oppgaver KI evner å løse, hvor det absolutt ikke er nødvendig. Å effektivisere er en enorm mulighet ved KI og teknologi, men det er ikke alle oppgaver vi trenger å effektivisere, spesielt når kostnaden så ofte er skade på naturen.

Vann er enda en ressurs KI krever mye av. For eksempel brukte Microsoft 700 000 liter rent drikkevann for å trene KI-modellen GPT-3. Et datasenter på en megawatt bruker 25 millioner liter vann årlig kun i kjøling — det samme som det daglige vannforbruket til 300 000 mennesker. Vannet kan ikke resirkuleres med det første fordi det fordamper mens det brukes. I en verden der 2 milliarder mennesker mangler rent drikkevann og klimaendringer skaper hyppigere tørke som fører til matmangel, er dette problematisk. Dette er enda et eksempel på det globale nords undertrykkelse av det globale sør. På samme måte som vi i Norge ikke vil merke de største konsekvensene av klimakrisen selv om vi forurensner mest, vil vi ikke merke vannmangelen KI vil føre til selv om vi nyter av godene. Det er viktig at vi står i solidaritet med befolkninger i det globale sør og deres rett til vann, og at vi er med å stille krav til tek-selskapene om vannbruk og skatt på bruk av vann som felles ressurs.

Datasentre bruker ikke bare enorme mengder vann, de krever store arealer. Etterspørselen etter datasentre har økt kraftig. Norge har bygd ut flere titalls datasentre på få år og utbyggingen forventes å øke. Dette setter urørt natur i spill. Norsk natur er allerede presset av veier, hytter og næringsparker. Bit for bit forsvinner lokale hundremeterskoger og store villmarksområder. Norge tåler rett og slett ikke en pågående vekst av datasentre. Likevel så må vi ha noen datasentre, spesielt for å kunne løsrive oss fra teknofydalistene. De datasentrene vi må bygge må tilpasse seg naturens og klimaets tåleevne, ikke motsatt. Dette betyr kun utbygging i allerede utbygde områder, såkalte grå arealer. For å unngå at norske arealer spises opp uten at det kommer fellesskapet til nytte trengs det et konsesjonssystem med kriterier til samfunnsnytte, innsyn, miljø og klimakonsekvens, og bruk av spillvarmen. Spillvarme er varme som datasentrene lager som et restprodukt. Per nå brukes ikke denne til noe. For å lette på samfunnets totale kraftetterspørsel må vi bruke så mye som mulig av den energien som produseres. Da må varmen fra datasentre tas i bruk til for eksempel husoppvarming.

Sosialistisk Ungdom vil:

- stille krav om energieffektivisering av KI og effektivisering av kjølesystemer
- kun tillate utbygging av datasentre i allerede industrialiserte områder
- Stanse utbygging av datasentre i urfolksområder
- Stille krav til at alle datasentre er minst 50% selvforsynte med grønn energi
- innføre et konsesjonssystem for datasentre med kriterier til samfunnsnytte, innsyn, klima og miljøkonsekvens og bruk av spillvarme

7.3 Grønn kolonialisme

Den enorme etterspørselen etter råvarer som brukes i teknologi har også spredd seg til Norge, og rammer samiske natur- og kulturområder hardt. Gang på gang blir verdien i at samiske områder brukes til tradisjonsnæringer og kulturutøvelse satt til side mot kapitalistisk og kolonistisk utnyttelse av naturressursene. For eksempel i Repparfjord, der Nussir ASA driver en ulovlig kobbergruve på stjålet samisk land, og avfallet fra gruvedriften skal dumpes rett i fjorden. Gruven kalles et strategisk mineralprosjekt i EUs Critical Raw Materials Act (CRMA), men det er ingenting strategisk for Norge eller lokalmiljøet ved å fjerne næringsgrunnlaget til reindriftssamene og ødelegge den lokale hjørnesteinsbedriften og nasjonale laksefjorden Repparfjord. Det beriker kun de tekselskapene som får tilgang på kobberet, som de igjen bruker til å gjøre oss mer avhengige av deres produkter.

Andre raseringer av samiske områder som fremstilles som grønne og nødvendige er utbygging av fornybar energi. Vi i SU er enige i at Norge må omstille seg fra fossil til fornybar energi, men det skal ikke gå på bekostning av urfolk. Da er det viktig at vi får ned det totale energiforbruket slik at vi ikke må bygge ut like massive mengder kraft, og at den kraften vi bygger ut gir reell klimaeffekt. Ta for eksempel elektrifiseringen av gassverket Melkøya. Dette er et kraftverk som komprimerer naturgass, noe som krever mye energi, og energien er for øyeblikket fossil. Kraftverket skal gå over til fornybar energi for å minske utslipp. For at kraftverket skal gå på fornybar energi må det bygges ut store arealer med vindkraft og masse strømlinjer midt i urørt Finnmarksnatur og samisk kulturområde. Argumentasjonen er at det er viktigere å løse klimakrisen enn å ivareta natur og samisk kultur, selv om elektrifiseringen kun forlenger levealderen til et forurensende og allerede utdatert gasskraftverk. Slikt grønt kolonialistisk tankegods må slå ned på. Vi kan utvikle teknologi uten å mørbanke naturen og urfolks rettigheter. Det er på grunn kapitalismen, tanken om evig vekst, og verdsetting av penger over folk og natur at invaderende metoder brukes fremfor å finne bærekraftige løsninger.

Sosialistisk Ungdom vil:

- ta kampen mot grønn kolonialisme
- trekke tillatelsen til Nussir ASA i Repparfjord
- forby sjødeponi

7.4 Planlagt forelding

Forbruket av teknologiske produkter, som telefoner, air-pods og elbiler har økt kraftig de siste årene. Dette handler litt om at samfunnet i sin helhet har blitt digitalisert og at det er tilnærmet umulig å leve uten, men det handler også om at produktene ikke er laget for å vare. Selskapene ønsker at vi kjøper nytt for at de skal tjene mest mulig, og siden folk sjelden har behov for å ha mange telefoner samtidig så produserer de med vilje produkter som ikke varer, dette kalles planlagt foreldelse. I bilbransjen kommer det mange nye modeller hvert år, med nye deler. Disse delene blir da enkle bytte. Delene i eldre biler blir derimot vanskeligere og vanskeligere å få tak i. Bransjen gjør det så utilgjengelig å reparere gamle biler og holde dem i stand, at det er enklere å kjøpe en ny bil. Dette tjener selskapet penger på. Et annet eksempel er smarttelefoner. De varer typisk i 3 år, da er gjerne batteriet slitt. Selv om batterier alltid vil slites litt med tiden så er de hyppige oppdateringene spesifikt laget så batteriene i eldre modeller skal slites ut, slik at vi kjøper de nyeste. De nye oppdateringene er ikke brukermessig en ny opplevelse eller et nytt produkt. Et annet problem er hvordan man bindes til et selskap ved å eie et av produktene deres. Dette er et klart eksempel på økonomisk vekst og teknologiutvikling som kun gagnar eierklassen, taper arbeiderklassen for penger, og naturen for ressurser. Vi ønsker å få ned det totale materielle forbruket, og da må produktene vi bruker være laget for å vare.

Sosialistisk Ungdom vil:

- få ned det totale materielle forbruket
- forby planlagt forelding i nasjonal og internasjonal handel
- gjennomføre en internasjonal gransking av bruken av planlagt forelding i tekbransjen
- tilgjengeliggjøre og styrke reparasjonstjenester på teknologiprodukter
- stille krav om at teknologiprodukter skal være modulære, standardiserte og laget for å vare

Indeks:

Indeksen viser til hvor et ord er forklart for første gang.

<u>Teknoføydalisme</u>	1
<u>Sadopopulisme</u>	2
<u>Lock-in-effekt/kundelåsing</u>	2
<u>Interoperabilitet</u>	3
<u>Skatteparadis</u>	4
<u>Skadelig skattekonkurranse</u>	4
<u>Kryptovaluta</u>	6
<u>Mannosfæren</u>	18
<u>Digitale seksuelle krenkelser</u>	27
<u>Spillvarme</u>	31
<u>Planlagt foreldelse</u>	32